

พระราชบัญญัติ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือก

รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๘๘

โรงพิมพ์บำรุงนุกฎกิจ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้า
เจ้าแผ่นดินสยาม ทั้งฝ่ายเหนือฝ่ายใต้ แด่ดินแดนทั้งหลายที่เกิดเคียง
คือ ดาวเขียง ดาวท้าว มลายู เกวียง แต่อื่น ๆ ผู้เป็นเจ้าเป็นใหญ่ของ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือก

มีพระบรมราชโองการ ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่ว
กันว่า

ทรงพระราชนิพนธ์ว่า

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือกสยาม

ซึ่ง สมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามงกุฎ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาขึ้นไว้ เมื่อประกาศตั้ง
จุดศักราช ๑๒๒๓ ตรงกับรัตนโกสินทร์ ศก ๘๐ นั้น ครั้นเมื่อ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ได้ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งพระราชบัญญัติ จัดเป็นชั้น ๔ ชั้น มีระเบียบ
กำหนดตามพระราชบัญญัติ ลงวัน พุทธศักราช ๒๔๖๑ สิบเอ็ดค่ำ ปีมเสง
เอกศก จุดศักราช ๑๒๓๑ ตรงกับรัตนโกสินทร์ ศก ๘๘

ภายหลังทรงพระราชดำริเห็นว่า พระราชบัญญัติ แด่ระเบียบเครื่องราช
อิสริยาภรณ์ นั้น ยังหาบริบูรณ์ไม่ จึงได้มีพระราชบัญญัติ แก้ไขรูป
แต่ชั้น เครื่องราชอิสริยาภรณ์ใหม่ ขยาย ออกเป็น ๕ ชั้น โดยพระราช
บัญญัติ ประกาศเบญจศก จุดศักราช ๑๒๓๕ ตรงกับรัตนโกสินทร์ ศก ๙๒
แต่พระราชบัญญัติ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน รตนโกสินทร์ ศก ๑๐๘ ครั้ง
หนึ่ง ลงวันที่ ๑ ตุลาคม รตนโกสินทร์ ศก ๑๑๒ ครั้ง หนึ่ง แก้ไข
กำหนด ชื่อ แด่อัตรา เครื่องราชอิสริยาภรณ์

ภายหลังทรงพระราชดำริเห็นว่า ข้าราชการไม่มีสัญญาบัตรยังไม่
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ สำหรับที่ จะเป็นบำเหน็จความชอบ จึงทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเหรียญช้างเผือก ขึ้นอีก ๒ ชั้น โดย
พระราชบัญญัติ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม รตนโกสินทร์ ศก ๑๒๑ แด่นั้น

บัดนี้ มีพระราชประสงค์ ที่จะแก้ไขลำดับชั้นเครื่องราชอิสริยาภรณ์
นี้ให้บริบูรณ์ดังงามยิ่งขึ้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรา
พระราชบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติเครื่องราช
อิสริยาภรณ์ข้างเผือก รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๘ แต่ให้ใช้ได้ตั้งแต่วันที่
ลงประกาศไว้นี้เป็นต้นไป

มาตรา ๒ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ข้างเผือกนี้ ให้แบ่งเป็น ๘ ชั้น
ให้เรียกชื่อตามชั้นดังนี้

ชั้นสูงสุด	ชื่อ	มหาปรมาภรณ์
ชั้นที่ ๑	ชื่อ	มหาวราภรณ์
ชั้นที่ ๒	ชื่อ	จตุราราภรณ์
ชั้นที่ ๓	ชื่อ	นิภาภรณ์
ชั้นที่ ๔	ชื่อ	ภุชนาภรณ์
ชั้นที่ ๕	ชื่อ	ทิพยาภรณ์
ชั้นที่ ๖	เรียก	เหรียญทองข้างเผือก
ชั้นที่ ๗	เรียก	เหรียญเงินข้างเผือก

มาตรา ๓ ดวงตราทั้ง ๘ ชั้นนั้น ให้มีรูปพรรณแต่เครื่องหมาย

ดังนี้

ชั้นสูงสุด มหาปรมาภรณ์ มีดวง ตราด้าน หน้า ตรง กดาง เป็น รูป
 ซ่างไฮราพต ดำมีรั้วระ หมายถึงยาม กดาง แด่ ดยยาม เหนือใต้ ดงยา
 ราชวอดดี๊ชาว อยู่บน พ้น ทอง ใน ดอกบัวบาน กัดบ ดงยา สี่ซมภู สดับ แดง
 เกดร์เงิน นอก ดอกบัว มี กระจิ่ง ทอง ได้ ดงยาราชวอดดี๊ เชี่ยว อยู่ สู้ทีก์
 ตาม ตรง แต่ มีรั้วมีแปดเงิน อยู่ อ้า สู้ทีก์ ตาม ทแยง ด้าน หลัง กดาง
 มีอักษร ม. ป. ร. เป็น พระนาม ย่อใน พระบาท ส้มเตี๊จ พระจอมเกล้า เจ้า
 อยู่หัว คือ มงกุฎบรมราชาธิราช ดงยาราชวอดดี๊ แดง อยู่บน พ้น ทอง แทน
 ที่ ซ่างไฮราพต นอก นั้น เหมือน ด้าน หน้า เบื้อง บน นั้น มี พระมหามงกุฎ
 ห้อย กับ แพรแถบ ขนาดใหญ่ สู้ แดง ล้วน สำหรับ สพาย บ่า ขวา แต่ มีดวง
 คารารูป เหมือน ด้าน หน้า ดวงตรา ซ้อน อยู่บน รั้วมีแปด แฉก เป็น รั้วมี
 เงิน จ้าตัก เป็น เพ็ชร ได้รัง สู้ แฉก โดย ตรง เป็น รั้วมีแปดของ สู้ แฉก โดยทแยง
 สำหรับ ติด แนบ เลื้อ ที่อก ซ่าง ซ้าย

ชั้นที่ ๑ มหาภรณ์ มีดวง ตราด้าน หน้า เป็น รูป ซ่างเผือก
 ดงยาราชวอดดี๊ ชาว ทรง เครื่อง ยืน แทน อยู่บน พ้น ทอง ใน ดอก บัวบาน
 กัดบ ดงยาราชวอดดี๊ แดง สดับ เชี่ยว เกดร์เงิน รอบ นอก ดอกบัวมีกระจิ่ง เงิน
 แปดทีก์ มีกระจิ่ง แทรก ตาม หว่าง ด้าน หลัง เบียดย่น ซ่างเผือก เป็น อักษร
 ม. ป. ร. พระนาม ย่อ เบื้อง บน ดวงตรา มีพระมหามงกุฎ ห้อย แพรแถบ
 ขนาดใหญ่ สู้ แดง ริม เชี่ยว มี รวง หน้าเงิน รวง เหลือง คอบ คับ ทั้ง สอง ซ่าง

สำหรับ สพาย บำชวา แต่มีดวงตารูปอย่าง ด้านหน้าดวงตรา แต่กระจ
ยาวกว่า แลวัน พระมหามงกุฎงให้เล็ก คิดช้อนที่ กระจ บน สำหรับ
คิดแนบเสื้อที่ ออกข้าง ซ้าย

ชั้นที่ ๒ จตุรวารภรณ์ มีดวง ตรา อย่าง มหาววารภรณ์ ห้อยแพรแถบ
ขนาดกลาง สีอย่าง มหาววารภรณ์ สำหรับ สวมคอ แต่มีดวง ตรา อย่าง
มหาววารภรณ์ สำหรับ คิดแนบเสื้อที่ ออกข้าง ซ้าย

ชั้นที่ ๓ นิภาภรณ์ มีดวง ตรา ห้อย แพรแถบ สวมคอ เหมือน
จตุรวารภรณ์

ชั้นที่ ๔ ภูษนาภรณ์ มีดวง ตรา อย่าง นิภาภรณ์ ห้อยแพรแถบ
สีเขียวกัน แต่ขนาดเล็ก แต่มีดอกไม้จับคิดบนแพรแถบ สำหรับ
คิดแนบเสื้อที่ ออกข้าง ซ้าย

ชั้นที่ ๕ ทิพยาภรณ์ มีดวง ตรา ห้อย แพรแถบ คิดอก เหมือน
ภูษนาภรณ์ แต่ไม่มีดอกไม้จับ

ชั้นที่ ๖ เห็ญญทองข้างเผือก ด้าน หน้า เป็น รูป ข้างเผือก อยู่ใน
คอกบัวบาน ด้าน หลัง เป็น อักษร พระนามย่อ ม.ป.ร. อยู่ในคอกบัว
บาน เมื่อบน เห็ญญ นั้น มี พระ มหามงกุฎ ห้อยกับ แพรแถบ อย่าง
ทิพยาภรณ์ สำหรับ คิดอก ข้าง ซ้าย

ชั้นที่ ๗ เหรียญเงิน ช้างเผือก เหมือนกับ เหรียญทอง ต่างแต่
เป็นเงิน

มาตรา ๔ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดสำหรับ พระราชทาน
พระบรมวงศานุวงศ์ เจ้านานาประเทศ เจ้าประเทศราช และผู้ซึ่งได้รับ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นที่ ๑ มหาวราภรณ์แล้วแต่จะเลื่อนตำแหน่ง
ชั้นให้สูง

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตั้งแต่ชั้นที่ ๑ ลงไปจนถึงชั้นที่ ๕ สำหรับ
พระราชทาน พระบรมวงศานุวงศ์ เจ้าประเทศราช และข้าราชการชั้น
สัญญาบัตร ชั้นที่ ๖ ที่ ๗ สำหรับ พระราชทาน ข้าราชการชั้นไม่มี
สัญญาบัตร

มาตรา ๕ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดแก่ชั้นที่ ๑ มีสังวาลย์
ทองคำลงยาราชาวงศ์ กดางเป็นรูปช้างไฮราพต มีบุษบกอุณาโลม
อยู่เหนือหลัง มีเครื่องสูง ๗ ชั้น ช้าง ๒ องค์ มีช้างเผือกวง
กุ่มฉัตร ช้าง ๓ ช้าง ตามสายสังวาลย์มีรูปช้างเผือกยืน สดัมภ์กับอักษร
พระนามย่อ ม.ป.ร. อยู่โดยรอบ สังวาลย์นี้สำหรับ ห้อยดวงตรา
มหาปรมาภรณ์ สดัมภ์พาดเหนืออักษรทั้งสองข้าง สายสร้อยเช่นนี้
สำหรับ พระราชทานแก่ผู้ซึ่งได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทั้ง ๒ ชั้น อัน
ทรง พระราชดำริเห็นสมควร จะ พระราชทานเพิ่มให้พิเศษชั้น

วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๑๒๘๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๒ หน้า ๗๖

มาตรา ๖ ผู้ซึ่งได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ข้างเผือกนี้ มีลำดับ
เกียรติยศอยู่น่าหลัง เทียบกับผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
อื่น ตามลำดับชั้นดังนี้ คือ มหาปรมาภรณ์ ตามหลัง ปฐมจุลจอมเกล้า
มหาวราภรณ์สูง กว่ามหาสุรภรณ์ จุลวราภรณ์สูง กว่าจุลสุรภรณ์
แต่ต่ำ กว่าทศยจุลจอมเกล้าวิเศษ นิภดาภรณ์สูง กว่ามณฑนาภรณ์ แต่
ต่ำ กว่าทศยจุลจอมเกล้า ภูษนาภรณ์สูง กว่าภักตราภรณ์ แต่ต่ำ กว่า
ตติยจุลจอมเกล้า ทิพยาภรณ์สูง กว่าวิจิตรภรณ์ แต่ต่ำ กว่าตติยานุ
จุลจอมเกล้า เหรียญทอง ข้างเผือกสูง กว่าเหรียญทอง มงกุฎสยาม
เหรียญเงิน ข้างเผือกสูง กว่าเหรียญเงิน มงกุฎสยาม ส่วนผู้ที่ได้รับ
พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นเดียวกัน มีลำดับน่าหลังกัน
ตามที่ได้รับพระราชทาน ก่อน แล หลัง

มาตรา ๗ ผู้ซึ่งได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ข้างเผือก
อย่างเก่า ก่อน พระราชบัญญัตินี้ จะคงใช้คงตรา อย่างเก่า อยู่ก็ได้
ถ้าจะเปลี่ยนใช้คงตรา อย่างใหม่ ตาม พระราชบัญญัตินี้ ก็ได้

มาตรา ๘ พระราชบัญญัติเดิมที่ไม่ขัด ขวาง ต่อ พระราชบัญญัตินี้
ให้คงใช้ อยู่ตาม เดิม

พระราชบัญญัติ ตราไว้แต่ ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน รัตนโกสินทร์